

tassalho. □ 1.^a doc.: 1460, JRoig.

«Diumenge tallen, / dissabte ballen, / cuynen divendres / ab faves tendres, / cebes e alls, / carn a *tassalls*, / galls e anins», *Spill*, 7426. El sentit primitiu sembla haver estat 'tallada de carn en general'. És falsa i impossible fonèticament l'etimologia ll. TAXEA 'cansalada', que tampoc no correspon pel sentit. Les altres etimologies proposades (ni tan sols la que suggereixo en el DCEC/DECH, com es pot veure allí) no són gens satisfactòries. Tot amb tot, no trobant-se res de semblant en àrab (perspectiva tapada ja pel mer fet de la -s- i no -z- cast.), el que apareix més versemblant és la formació d'un ètimon *TASSALIU (o TESS-) ja en ll. vg. hispànic, per un encruament dels dos quasi-sinònims (i sinònims del sentit del nostre mot), ll. TESSELLA i ll. vg. TALIU (d'on cat. *tall*, cast. *tajo*, port. *talho*, fr. *tail* etc.).

En castellà es documenta des de 1475, el portuguès *tassalho* ja figura en les obres de Camões, i el derivat *atassalhar* des de mj. S. XVI: amb el significat de 'desbarassar', fer a bocins (parlant de persones, p. ex. en João de Barros, *Bolm. de Filol.* VIII, 87).

TASTAR, antigament 'tocar, palpar', avui 'gustar, provar', mot genuí en la majoria de les llengües romàniques (cat., oc., fr., it., cast. ant.) i transmès per aquestes al germànic occidental: d'origen incert, probablement imitatiu; és versemblant que s'originés per una onomatopeia TAS-TAS que expressa el copejar i toquetejar, paral·lela al quasi-sinònim TUSTAR, que ve de rus-rus; són insostenibles totes les altres etimologies que s'havien proposat. □ 1.ª doc.: S. XIII.

En el sentit gustatiu ja sovint en les *VidesR*: «Fé tornar aygua vi, e un home malaute qui la *tastà*, mantenent fo guarit», 220r1.10 (vol. III, 338); 249r1.24; i en aplicació figurada: «*tastat* l'Esperit Sant, tota carn és desaborosa», 116v2 (trad. *gustato* --- 330.4); «tu odorest, per que u desig Tu; u *tasté* e famegè e sedegé Tu; Tu, Sé<n>yer, m'as tocat ---», 183r1, n. 18. *Tastar* —si té sal, si està prou cuit etc.— és freqüent en el *Libre de cuina*, S. XIV, de Sant Soví (*NCl.* cxv). «Hon que la vulles *tastar* / salada trobaràs la mar», *Compil. Prov. Aràb.* (ed. Mettmann, § 345). Hi ha coses invariables: 'a qualsevol lloc que la tastis, l'aigua marina ---'.

En obres de Lull trobem ja *tastar*, per bé que, en algunes d'elles, l'autor vagi escriure *gustar* i allò sigui retoc posterior: en el *Libre d'Amic e Amat* el ms. preferit porta «*gustà* l'amic dolçors, e entès amargors ---», i hi ha també *gostet* en el ms. provençalitzant P, però *tastà* en D, que de tota manera és del S. XIV (§ 338, Blanç, *NCl.* III, 89.6; IV, 97). Del mateix Lull: «com la dona entrà per la cuyna --- *tastà* la olla si hi havia sal», *Libre Sta. Maria*, 176. En tot cas en el sentit gustatiu és freqüent en importants escriptors medievals: «Era veada / sols d'ansalada / --- / carn algun dia / --- / criava sans / sos fills, dabans; / ab almorzàs, / e berenàs / —turmes, rasoles / e lateroles / --- / que, tots matins, / feya *tastar*, / li féu guastar / la bona let / ---», JRoig (*Spill*, 5241); «culleria ab tu

de les herbetes --- al venemar, vendria a veure lo trull, *tastaria* lo vi novell, no-m guardaria de aquelles coses que solen fer ---» (trad. *mustum delatum degustarem*).

5 Sembla un text de les epístoles de Ciceró, en mots de JnEsteve (*Li. Eleg.* d.3-v^o-1). Amb matís espiritual: «Yo he *testada* la dolçor del pom e del fruit, e tu *tastes* la amargor del fel; ab mi, rient, s'alegra Eva ---», Boliver (*Excitatori*, 157). Ben emfàtic: «que prestament li faria *tastar* la sua lança e la amargor a què sap», JoMartorell (*Ag.* II, 244). O bé, en sentit enterament figurat (que alhora pot dependre de l'altra acc. fonamental) 'pendre alguna part en una acció, tenir-ne alguna experiència': en la batalla de Roses, quan veuen que la grossa esquadra francesa se'ls tira damunt: «los prohòmens En Ramon Marquet e En Berenguer Mallol havien d'açò *tastat*, e jugaren segons que jugar devien galees de catalans: e axí les galees estaven proa per proa ---», Muntaner (fets de 1285, § 130, Casac. IV, 41.13).

Però també té sovint en català antic el sentit tàctil, 'tocar, palpar'. Ja en Lull: «*tastà* lo metge a l'amic son pols, e guardà en sa urina ---», *Arbre de Filos. d'Amor*, *NCl.* cxvii, 109.34 (= ed. 1935, 160).

I en bastants: el cavaller malferit «lo regarden e l *tasten* al pols e a les vènes, e atroban que él no era gens mort ---», Reixac (*Questa*, 188.34), on el mot no és pas imitació del francès, car justament el model en aquest passatge només porta, en francès «le resgardent au pox ---»; i repetidament en BMetge: «e cant foren --- / prop mi, qui bocadens jasia, / l'alta senyora --- / *tastà*-m lo pols, una vegada / e dix: —Est hom és perillós ---»; «e *tastà*-m lo pols, / e de febre no-m sentí punt / ---»; *Fortuna e Prud.* (*NCl.*, 81.13=Riq., 62.670, *NCl.*, 58). I sens dubte des d'aquí, amb caràcter d'eufemisme, pot arribar a significar 'pegar, donar cops', en un text de llenguatge tan arcaic com els *Set Savis*, demanant pietat: «perdonats, per amor de Déu / --- / e són-ne axí bé castigada / com si tota m'avivets *tastada*» (v. 1806, ben glossat «prügeln» Mussafia, p. 233).

Tastar, junt amb *tast* (infra), és mot predilecte d'Ausiàs Marc, en part en una acc. quasi material. «¿Qui és aquell qui en Amor contemple / com yo, qui sent sos delits on abasten?, / ¿qui són aquells qui dolç amargor *tasten*, / e, juntes mans, l'adoren fora temple?»; o ja més translaticiant: «aquest amor no-ns pot a molt empènyer / --- / l'arma per si contentament no-n *tasta*; / sí fa lo cors, mas poc, e tost se gasta»; «e no cuydeu, dona, que bé us escayga / que, puyes aguers *tastat* la carn gentil, / a mercader liuràs vostre cors vil» (LXXXV, 1c; LXXXVII, 7i; XLII, 2b).

Modernament ha conservat el significat gustatiu (amb els pròxims coròhàris), com a mot usual en tota l'extensió del domini lingüístic, fins a les Illes (incloent-hi Eiv.: «*tastà*: catar», PzCabr.), i des de l'extrem Nord ribagorçà fins a les terres alacantines: «los de Benás diem *tastaràs*, no *probaràs*» (SzCosta, 1965); «de ista coca no en *tastaràs*» 'de esta torta no cataràs', Ferraz, 101; «Rita, saca un plat de macoques. —De-